

Zorgvolmachten

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Inleiding

- Zorgvolmacht? Al van gehoord?

De zorgvolmacht: voor jong en oud

Uw hele leven neemt u beslissingen over uw vermogen of voert u financiële transacties uit. Maar na een ziekte of een ongeval bent u daar niet langer toe in staat. De zorgvolmacht biedt een uitweg.

(De Tijd, 6 december 2018)

Inleiding

Plan van de lezing:

- **Deel 1: Wat zijn zorgvolmachten?**
  - Waarom?
  - Wat?
  - Hoe?
  - Uitvoering?
- **Deel 2: Wat zijn de ervaringen in de praktijk?**

Deel 1. Wat zijn zorgvolmachten?

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Waarom zorgvolmachten?

▪ VN Verdrag van 13 december 2006

Artikel 3. Algemene beginselen

- a. *Respect voor de inherente waardigheid, persoonlijke autonomie, met inbegrip van de vrijheid zelf keuzes te maken en de onafhankelijkheid van personen;*
  - b. (...)
  - c. *Volledige en daadwerkelijke participatie in, en opname in de samenleving;*
(...)
- **Aanbeveling Raad van Europa dd. 9 december 2009 :**
zelfbeschikking en autonomie

=> u neemt zelf zo lang als mogelijk beslissingen omtrent uw leven en richt zelf uw leven in voor wanneer het niet meer gaat

Waarom zorgvolmachten?

▪ Doelstellingen

- **Promotie** tijdig nadenken voor het geval u zelf of zelfstandig geen beslissingen meer kan treffen over uw leven
- **Laagdrempelige regeling**: geen tussenkomst van de overheid, u regelt het zelf
- **Autonomie en sociaal netwerk** versterken: u bepaalt wie en hoe er voor u wordt beslist
- **Minst ingrijpende maatregel** stimuleren en voorkomen van een meer ingrijpende maatregel: voorkomen dat een (professionele) bewindvoerder moet optreden

Wat is een zorgvolmacht?

- **Beschermingsmaatregel** voor meerderjarigen
(↔ minderjarigen)

- Voor **wilsonbekwamen**
  - Oorzaak: gezondheidstoestand is er op achteruit gegaan
  - => Gevolg: niet zelf en zelfstandig behoorlijk waarnemen van eigen belangen

- **Twee categorieën** van maatregelen:
  - **Buitengerechtelijke beschermingsmaatregelen (zorgvolmacht)**
  - Rechterlijke beschermingsmaatregelen (bewind)

Wat is het onderscheid tussen de zorgvolmacht en het bewind?

Zorgvolmacht	Bewind
(Lastgevings)overeenkomst	Beslissing vrederechter
Lastgever en lasthebber	Beschermde persoon en bewindvoerder
Blijft handelingsbekwaam	Leidt tot handelingsonbekwaamheid
Geen (openbare) publiciteit van de maatregel	Publicatie in het Belgisch Staatsblad
Alarmbelprocedure	Strikt geregeld toezicht door de vrederechter
Bij voorkeur	Als vangnet

Wat is GEEN zorgvolmacht?

- ⇔
  - Zorgovereenkomsten voor de vergoeding van zorgen
  - Bijzondere wilsverklaringen (bv. patiëntenrechten, orgaandonatie, lijkbezorging, ...) en LEIFkaart
  - Voorafgaande zorgplanning
  - Erfovereenkomsten
  - ...

=> Belet niet dat een en ander wel samen met of op hetzelfde ogenblik kan worden georganiseerd!

Voor welke beslissingen kan u een zorgvolmacht opmaken?

- Zowel **persoon** (sinds 1 maart 2019) als **goederen** (sinds 1 september 2014)
- Zowel in **uw plaats of samen** met u handelen ('vertegenwoordigen of bijstaan') als uw **administratie** verzorgen ('beheer')
- **Alle handelingen** en draagwijdte volledig zelf te bepalen, uitgezonderd:
  - Hoogstpersoonlijk (bv. testament opmaken, huwen)
  - Bijzondere wetgeving eerbiedigen (bv. abortus, euthanasie, enz.)

Hoe moet u een zorgvolmacht opmaken?

- Bij schriftelijke (**lastgevings**)overeenkomst die als u niet meer in staat bent om beslissingen te treffen:
  - Ofwel verder wordt uitgevoerd
  - Ofwel pas dan uitwerking heeft
  - Start wordt bepaald in overeenkomst
- Die wordt **geregistreerd** (door notaris of griffier van het vredegerecht)
- De **gekozen persoon (lasthebber)** moet wils- en handelingsbekwaam zijn en tot bewindvoerder aangesteld kunnen worden

Bij wie kan u terecht voor het afsluiten van een zorgvolmacht?

- **Notaris**, verplicht als het gaat over onroerend goed of familiale regeling + COVID-proof (zelfs mogelijk op afstand)
- **Vermogensplanner** ('estate planner')
- **Zelf** regelen op basis van een goed voorbeeld en een voor eensluidend verklaard afschrift afgeven ter griffie van uw vredegerecht

Bij wie kan u terecht voor het afsluiten van een zorgvolmacht?

Authentieke akte	Onderhands geschrift
Kan betrekking hebben op alle rechtshandelingen (soms noodzakelijk, bv. onroerende goederen)	Niet geschikt voor de beschikking van onroerend goed en familiale beschikkingen (huwelijkscontract, erfovereenkomst)
(beperkte) controle wilsbekwaamheid en wil	Geen controle wilsbekwaamheid en wil
Kost geld (> 300 euro)	(zelf) enkel registratie te betalen (22 euro)
Vaste datum en kan ook digitaal	In beginsel geen vaste datum, niet digitaal
Tussenkost notaris: kwaliteit en toelichting	Tussenkost expert is niet verplicht
Geruststellend, meer zekerheid	Soms volstaat dit en er is nog steeds een vangnet bij de vrederechter

Wat kan u concreet regelen in een zorgvolmacht?

- **Welke** handelingen?
  - Persoon: uitoefening patiëntenrechten, opname ziekenhuis, opname woonzorgcentrum, ...
  - Goederen: verkoop woning, betaling facturen, beheer effecten, ...
- **Aard** van deze handelingen: beheer of beschikken?
- Wie is **lasthebber** en hoe oefenen ze de lastgeving uit: gezamenlijk, naast elkaar of ieder voor bepaalde zaken
- **Opvolgende** lasthebber/alternatieve lasthebber/lasthebber ad hoc
- Een **vertrouwenspersoon**
- **Beginnelsen** voor de uitvoering, hoe toezicht?
- **Start** van de uitvoering
- **Vergoeding** lasthebber

Wanneer is er pas sprake van een zorgvolmacht?

- Gewone volmacht

Lastgever is **wilsonbekwaam** geworden

- Zorgvolmacht = gewone volmacht + bijkomende beschermingsmechanismen

Hoe wordt tijdstip bepaald wanneer u geen beslissingen zelf meer kan treffen? (= 'wilsonbekwaamheid')

- In de overeenkomst, bv. na medisch attest van huisarts of 2 artsen
- *Eventueel* uitvoerbaarverklaring door vrederechter na controle wilsonbekwaamheid en belangen en aanvaarding opdracht
- Steeds verantwoordelijkheid van lasthebber + oordeel is tegenstelbaar aan derden te goeder trouw

Hoe moet de lasthebber zijn opdracht uitvoeren?

- Cf. van wat werd overeengekomen
- persoonlijk en in uw belang
- u moet betrokken worden
- Met eerbied voor opgegeven beginselen en voorkeuren
- Belangentegenstelling: lasthebber ad hoc
- Vermogensafscheiding
- Procedure geschillen tussen meerdere lasthebbers

Wat als het fout loopt?

- Omstandigheden eigen aan **uw gezondheid**
⇒ bv. ontwikkelingen omkadering of gezondheid
- Omstandigheden eigen aan de **lasthebber**
⇒ bv. wanbeheer, negeren van wil lastgever
- **Automatische** beëindigingsgronden
⇒ bv. einde overeenkomst of terug wilsbekwaam

Wat als het fout loopt?

- De **vrederechter** kan gevat worden door iedere belanghebbende of uit zichzelf ('ambtshalve') optreden ('alarmbelprocedure')
- **Wat** kan de vrederechter doen?
  - De verdere uitvoering bevelen
  - Bepaalde pleegvormen of voorwaarden opleggen
  - Geheel of gedeeltelijk vervangen door rechterlijke bescherming
  - Vaststellen dat de overeenkomst niet voldoet aan eisen van de wet
  - Vaststellen dat u niet wilsonbekwaam bent en er dus geen aanleiding is tot enige vorm van bescherming

Kan ik ook anticiperen op een bescherming georganiseerd door de vrederechter?

JA!

- Wilsverklaring afgelegd voor notaris of vrederechter
- Aanduiding van uw bewindvoerder(s) en vertrouwenspersoon (of personen)
- Aangeven hoe bewindvoerder zijn opdracht moet uitvoeren
- Regeling zorgvolmacht van toepassing verklaren
- Voordeel: bewindvoerder kan eventueel nog schenking/legaat van u ontvangen

Wat als ik na mijn pensioen verhuis naar Frankrijk?

- Zorgvolmacht **blijft (automatisch) geldig** in Oostenrijk, Cyprus, Tsjechische Republiek, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Letland, Monaco, Portugal, Zwitserland, VK
- Je kan in zorgvolmacht een “**rechtskeuzebeding**” opnemen, bv. voor goederen gelegen in het buitenland
- Quid bij **andere landen**? Best een volmacht afsluiten in dat land zelf

Deel 2. Wat zijn de ervaringen in de praktijk?

Wie sluit een zorgvolmacht af?

- **Jong:** huwelijkscontract en aankoop huis, meteen een regeling in geval van onbekwaamheid naast overlijden (en (echt)scheiding)
- **Op oudere leeftijd:** 60-70+ jaar:
  - geruststelling
  - voorkomen bewind
  - anticiperen op onverwachte gebeurtenissen zoals ziekte, auto-ongeval, mobiliteitsproblemen voorkomen en problemen digitalisering opvangen
  - Praktische problemen ondervangen (buitenland, zakelijk)

Enkele getuigenissen over bewindvoering...

“Nalatigheid van sommige advocaten: ‘De bewindvoerder zadelde tante met een schuldenberg op” (Uit *Knack* 29 januari 2020)

“Ik werd gedegradeerd van moeder tot assistent. Het was om te huilen”
(Uit *Knack* 9 oktober 2019)

“Word je de bewindvoerder van een familielid met een handicap, dan is de kans op een juridische martelgang niet gering. ‘Ze gaan er van uit dat je een potentiële fraudeur bent.’ Een verhaal over inhalige advocaten en machteloze families.” (Uit *Knack* 25 september 2019)

Maar ook enkele kritische geluiden over zorgvolmachten...

“Zin en onzin van zorgvolmacht

...

Zogenaamd zou alle miserie kunnen vermeden worden met een zorgvolmacht. Welnu in werkelijkheid kan de miserie ook beginnen met de zorgvolmacht.

...”

Bron: Elfri De Neve, <https://www.elfri.be/artikel/wat-is-zorgvolmacht>

En de praktijk?

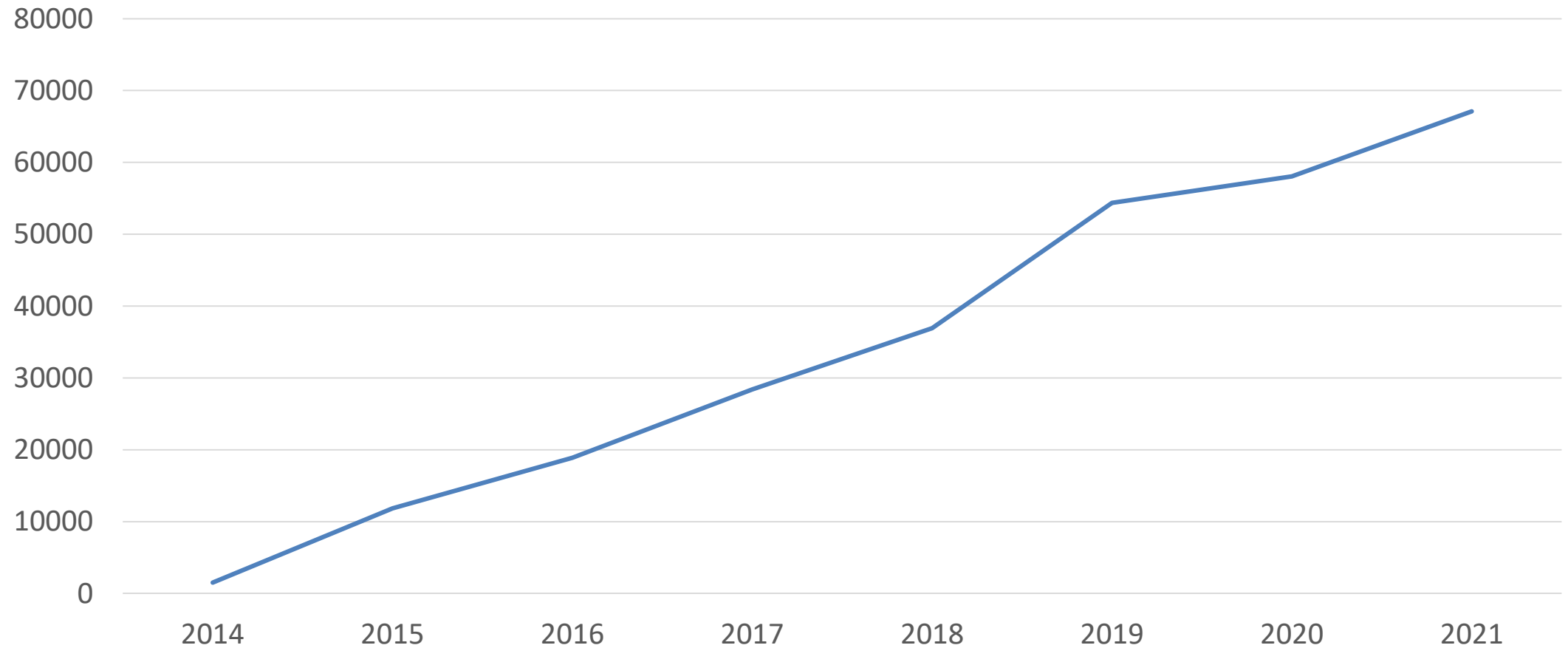
Steeds meer Belgen sluiten een zorgvolmacht af

In ons land werden al ruim 250.000 zorgvolmachten afgesloten. Anticiperen op de dag dat het niet meer lukt en voorzorgen nemen, zit duidelijk in de lift. ...

Bron: Persbericht Fednot 1 september 2022, <https://notaris.be/nieuws-pers/detail/steeds-meer-belgen-sluiten-een-zorgvolmacht-af>

Zorgvolmachten: succes?

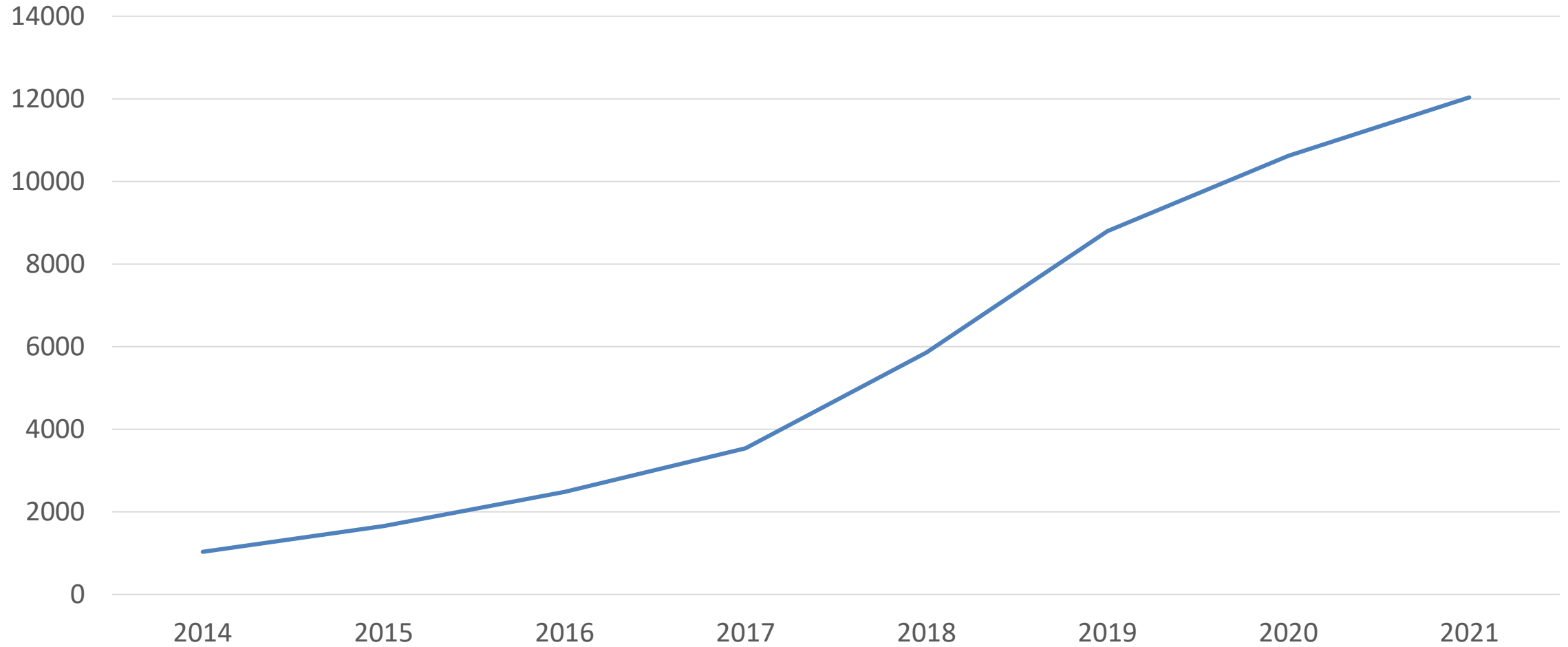
Aantal nieuw geregistreerde zorgvolmachten per jaar

Bron: Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, 13 januari 2022

Zorgvolmachten: succes?

Aantal nieuw geregistreerde wilsverklaringen bewindvoering

Bron: Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat 13 januari 2022

Zijn zorgvolmachten altijd de oplossing?

- Realiteit? Ervaringen met bewind zijn zeer uiteenlopend
- Nood aan een sociaal netwerk
- Soms is bescherming tegen uzelf nodig => handelingsonbekwaamheid => vrederechter
- Het kan ook mislopen:
  - Misbruiken, geen optreden, wanbeheer, overlijden lasthebber
  - Enorme spanningen en wantrouwen binnen familie
  - Niet alles voorzien in de zorgvolmacht

Wat zijn de ervaringen in algemeen?

"In mijn geval, waar ik mee in aanraking kwam, was voor een oudere dame die in de familie wat onenigheid had en die wou eigenlijk vooraf, zij was 80 jaar, maar die was nog goed, maar die voelde wel dat ze achteruit ging en die heeft op dat moment gezegd: ik wil, als ik niet meer kan, regelen dat de mensen die ik graag heb voor mij zorgen en over mijn vermogen kunnen beslissen in mijn belang. Ik wil niet dat op dat moment er iemand over mij iets te zeggen krijgt die ik niet graag heb."

Hoe begint u er aan?

- Laat u informeren, lees brochures bv., denk goed na
- Praat er over met uw bank, notaris, huisarts (als u ook uw zorg erin wil regelen)
- Praat er over met uw echtgenoot, kinderen, familie, sociaal netwerk
- Denk ook na over hoe u dit wil regelen: zelf of via notaris? (voor- en nadelen)
- Bepaal wie er allemaal op de hoogte moet gebracht worden van het bestaan van de zorgvolmacht en wanneer, bv. ook opnemen in het patiëntendossier? Uw bank?

Waar kan ik concreet allemaal aan denken?

- **Financieel:**

- Wie regelt bankzaken?
- Beleggen van vermogen?
- Schenkingen en onder welke voorwaarden?
- Instructies m.b.t. verkoop van uw woning?
- Meubelstukken die u wilt meenemen en quid rest inboedel?

- **Medische behandelingen:**

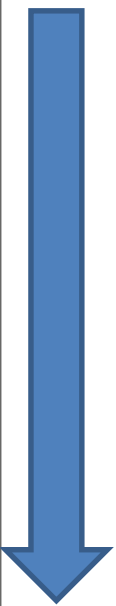
- Reanimatie? Palliatieve zorgen? Nog opname op intensieve zorgen?
- Bloedtransfusie?

- **Persoonlijk:**

- Wensen rond uw persoonlijke verzorging
- Verzorging van uw huisdier
- Wensen rond uw sociale contacten en religie
- Verwijdering van profielen op sociale netwerken, afsluiten e-mailadressen, enz.

Wie duid ik aan? Wat is het gebruik?

-
- Partner (eerst en vaak wederkerig) en vervolgens kind(eren) (2 stappen)
  - Een kind of (vaak) alle kinderen
  - Andere familieleden (neven, nichten)
  - Buren of een vriend
  - Professionele lasthebber (bv. onderneming of groot vermogen), eventueel voor een welbepaald deel van het vermogen

Wie duid ik aan? Waar let ik best op?

- **Vertrouwen** (!)
- Overleg met de persoon of personen die je wil aanduiden (geen verrassing)
- Meerdere personen? College? Kan, maar:
  - Hoe moeten zij beslissen?: gezamenlijk, concurrentieel of exclusief voor bepaalde beslissingen?
  - Hou het werkbaar! Maak desnoods een opdeling: dagelijkse handelingen – ingrijpende handelingen
- Wijs ook een lasthebber *ad hoc* (belangentegenstelling) aan
- Duid ook opvolgers aan voor het geval nodig

Familiale ruzies?

- Zorgvolmacht lost deze niet op, maar zet deze op scherp
- Voorkomen?
  - Creëer transparantie, bv. geen cashgelden, jaarlijks verslag aan andere kinderen, inzage in rekeningen/uittreksels
  - Zorg voor een goede communicatie
  - Denk ook aan andere regelingen: zorgovereenkomsten? Erfovereenkomsten? Desnoods: familiale bemiddeling
  - Werk eventueel in twee trappen: gewone volmacht (geen transparantie) => zorgvolmacht (wel transparantie)

Hoe kan u nog problemen voorkomen?

“Iemand die het voor je opneemt wanneer jij het niet meer kan: de vertrouwenspersoon in de zorgvolmacht

De zorgvolmacht wint steeds meer aan belang. Mensen zijn zich bewust van hun eigen kwetsbaarheid, vooral in deze coronatijden. Bij het opstellen van een zorgvolmacht staat anticiperen, bescherming en vertrouwen centraal. Het aanduiden van een vertrouwenspersoon in de zorgvolmacht kan extra gemoedsrust geven.”

Bron: Fednot 27 september 2020, www.notaris.be

Hoe kan u nog problemen voorkomen?

- Duid een **vertrouwenspersoon** aan!
- Leg de verplichting op om **jaarlijks een verslag** te bezorgen met overzicht van de rekeningstanden aan andere kinderen of vertrouwenspersoon
- Geef vertrouwenspersoon/andere kinderen **inzagerechten**
- **Beperk de bevoegdheden** van de lasthebber tot dagelijkse verrichten en courante uitgaven + max./maand, voorzie een goedkeuring/gezamenlijk optreden voor belangrijke beslissingen
- Wijs uitdrukkelijk op de **alarmbelprocedure!**

Voorkom ruzies na uw overlijden!

- Laat de lasthebber een **beperkte boekhouding** bijhouden
  - Zorg ervoor dat de lasthebber ook de **facturen/bewijzen bijhoudt**
- = geruststelling, ook voor de lasthebber!

Wat als u geen controle of transparatie voorziet in uw zorgvolmacht?

- Kinderen/familie vragen rechterlijke bescherming
- Vrederechter controleert lasthebber en vraagt om in de toekomst:
  - Een boekhouding bij te houden
  - Jaarverslagen aan hem te bezorgen
  - Voor bepaalde handelingen eerst een machtiging aan hem te vragen

Kan u inspraak behouden?

- **Ja!**, u blijft handelingsbekwaam en zolang u ook wilsbekwaam bent gaat het om een gewone volmacht die u te allen tijde kan herroepen
  - **Hoe regel ik mijn inspraak? Bepaal:**
    - Voor gewichtige beslissingen moet eerst met u worden overlegd/instemming worden gevraagd
    - Zelf bankrekeninguittreksel blijven ontvangen
    - Eigen zakgeldrekening met voldoende geld op om dagelijkse behoeften te dekken
    - Overleg via vertrouwenspersoon
    - De regeling in samenspraak met u en anderen wordt geëvalueerd
- => **zolang u wilsbekwaam bent, kan u deze steeds aanpassen!**

Kan u inspraak behouden?

Controle door lastgever

Samenwerkingsmodel

Transparantie en omkaderde autonomie: mening vragen/uittreksel bezorgen/zakgeldrekening

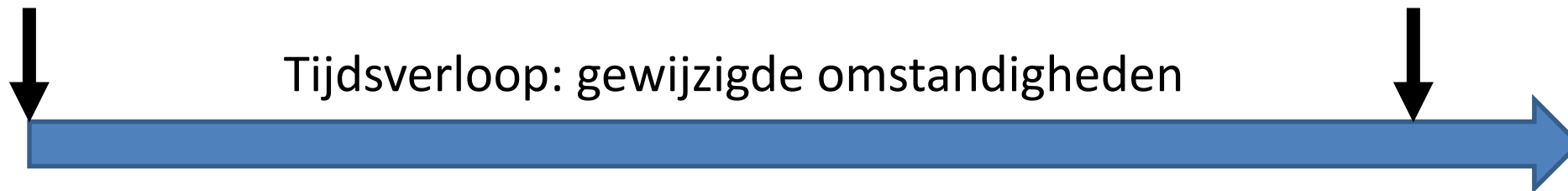
Lasthebber houdt rekening met wilsverklaringen, overlegt met vertrouwenspersoon en andere personen en achterhaalt uw wil en voorkeuren

Kan u ook bepalen dat uw lasthebber kan schenken of het huwelijkscontract kan aanpassen?

- **Ja**, maar:
  - Notariële zorgvolmacht
  - Sommige notarissen zijn streng: omstandigheden, wie, voorwerp, ... vooraf te bepalen => kans op misbruik
  - Voorzie beoordelingsruimte of voorafgaand overleg met vertrouwenspersoon: omstandigheden kunnen wijzigen...
  - Bepaal wat maximaal kan geschonken worden...

Kan u uw lasthebber instructies meegeven?

- **Ja**, maar:
  - Denk vooraf goed na, overleg met anderen
  - Neem beginselen op die voor u belangrijk zijn
  - Zolang u wilsbekwaam bent, kan u alles aanpassen
  - Beoordelingsruimte geven om te anticiperen op gewijzigde omstandigheden
  - Bepaal overleg, evaluatiemomenten om samen met u en/of anderen zoals vertrouwenspersoon het verloop te bespreken

Meer informatie?

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Meer info?

- <https://www.notaris.be/familie/je-naasten-beschermen/anticiperen-met-een-zorgvolmacht>
- Handboek bescherming wilsonbekwamen, uitgegeven bij Kluwer

Zorgvolmachten

Vragen?

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION